

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Új egyházalkotmány.

A Zsinat egyházalkotmányi bizottsága a most befejeződött héten több napon át tárgyalta a Zsinat elé terjesztett egyházalkotmányi törvényjavaslatot abban az alakjában, amelybe azt a bizottság előadója az egyházmegyéktől érkezett vélemények figyelembevételével átöltöztette. A mult évben nyomtatásban közzétett javaslaton tett változtatások többnyire csak szabatosítók, vagy csinosítók s lényegét érintő változtatás valójában csak egy van, az, hogy egyházmegyék nyilatkozatainak hatása alatt az egyházközségi választójog tekintetében felállított magasabb minősítést az előadó javaslatára a bizottság elejtette.

Ezek szerint az „új” egyházalkotmányi törvényünk — ha tudniillik azt a Zsinat a bizottsági javaslat szerint állapítja meg, már pedig kardinális változtatások a plénumban remélhetően nem történnek — a szerencsés és minden oldalról üdvözölt célszerűbb elrendezésen kívül nagyon kevésben fog különbözni a régitől, amely viszont lényeges tartalmában az 1881-i törvénnyel egyező, azaz, mivel viszont az 1881-i törvény az addigra kialakult jogállapot kodifikálása volt, ez az új törvény majdnem másfélszáz esztendő alatt bevált szabályokat tartalmaz.

Lehet, hogy némelyek emiatt ásatag szelleműnek találják, de viszont bizonyára vannak igen sokan olyanok is, akik igen jól tudják, hogy külföldi református hittestvéreinknek nem egy egyházi szervezetében a miénknél sokkal régebbi gyökerekből táplálkozó szabályok mellett él és virul, a miénknél szebben s jobban az egyházi élet és buzgóság.

Érdekes, hogy az egyházalkotmányi bizottság nagy, komoly és hosszantartó munkája nem úgynevezett elvi vitatkozásokkal telt el. — A hozzászólók legfeljebb röviden jelezték a maguk elvi álláspontját, de egyébként a munka érdemi része a szabály helyes, könnyen érthető és szabatos megalkotására irányult. Még azok a bizottsági tagok is, akik elméleti ismereteik és részben személyes tapasztalataik alapján az

református egyházak alkotmányos szervezeti kérdéseiben alapos jártassággal bírnak, tartózkodtak attól, hogy mindent az „elvszerűség” szempontjából bíráljanak és nem egy ízben megelégedtek annak kijelentésével, hogy másként ugyan helyesebb volna, de propter inbecillitatem temporis, így is meg kell nyugodni.

Hát bizony az időknek azt a gyöngeségét, amely miatt Kálvin János is megnyugodott abban, hogy a gyülekezeti konzisztorium — nálunk úgynevezett presbiterium — tagjai előre megszabott arányszám szerint a városi előljáráshoz való legyenek s hogy a konzisztorium ülésein a városi szindikusz elnököljön, még pedig kezében a jogarral, az állami hatalom jelvényével, mondom az időknek ez a gyöngesége minket is megfontolásra indítson az egyházalkotmányunkkal szemben felállított követeléseink tekintetében.

Nem akarom az időt tölteni annak az emlegetésével, hogy azok a „zsinatpresbiteri”, vagy „kálvini egyházalkotmányi” elvek, amelyek szóban és írásban és hivatalos véleményekben gyakran emlegettetnek meghatározott követelések alapjaiként, igen sok esetben nagyon is új keletűek és nem is a zsinatpresbiteri egyházalkotmányból, hanem a modern demokratikus eszmékből származnak. Mondom, nem akarom az időt ezzel tölteni, mert azért hogy tévesen, vagy megtévesztően jelöltenek meg, ezek a követelések lehetnek mégis helyesek.

Arra sem akarok hivatkozni, hogy a változtatásoknak a pénzügyi következményeit is meg kell vizsgálni. A Zsinat egyházalkotmányi bizottságának tárgyalásain nem egyszer hangzott el, hogy bizony ezt jobb volna másként rendezni, de többre kerülne, mint a mostani be rendezés és most is majd leroskadunk a megterhelhetőség súlya alatt.

Én csak egyetlen egy szempontra figyelmeztetek. Arra, hogy a legtökéletesebb szabály sem ér semmit, hozzávaló emberek nélkül.

Nekünk most nem azon kell törni a fejünket, hogy miként alkossunk minél elvszerűbb egyházalkotmányi szabályokat, hanem azon,

hogy miként rázzuk fel az egyház iránti közönyösségből egyházunk tagjait.

Szemünk láttára esúszik ki sok helyt a talaj a lábunk alól. Most olvasom az Egeri Egyházmegyei Közlönyben, hogy Püspökladányban, ahol hosszú időn át a reformátusoké volt a vezető szerep, mekkora eredménnyel dolgozik a róm. katolikus misszió. Az, hogy a misszió nyolcnapos munkája alatt háromezren gyóntak, hatezren áldoztak, a vallást megbecsülő ember előtt csak örvendetes; ám az, hogy a missziói munka hatása alatt a mieink közül is számosan jelentkeztek a római katolikus egyházba felvételre, már egyáltalán nem örvendetes jelenség. Mondhatnék más ilyen példákat is.

De hogy csak az egyházalkotmányi élet körében maradjunk, lehet tapasztalunk, hogy az az érdeklődés, amely a mi egyházi életünket a drága és becses autonómia révén jellemezte, az utóbbi időben nagyon aláhanyatlík.

Lehet, hogy ebben annak a bizonyos elv-szerűségnek is része van. Húsz esztendővel ezelőtt megállapította az atyák bölesessége, hogy a református és zsinatpresbiteri principiumokkal nem egyezik más megbízatás, mint az egyházközségektől eredő, ennek folytán a középiskolák részéről választandó tanárképviselek választását is a presbiteriumok feladatává tették.

En azt hiszem, hogy itt kezdődik az érdeklődésnek nagy aláhanyatlása. A tanárokat nem is ismerik, nem is tartják fontosnak, hogy az iskolát ki képviselje. Ezért hát egyszerűen elfogadták a központból meghirdetett jelöltet. Ennek aztán az lett a következménye, hogy szabálynak kezdték tekinteni, hogy a szavazás a központi irányítás szerint történjék. Ma azt kell mondani, a presbiteriumok által való betöltése az egyházi tisztségeknek és zsinati tagságoknak csak formalitássá lett.

Ezen kell segíteni. Bele kell vinni az egyházi életbe ismét az érdeklődést a közügyek iránt s nem szabad engedni az abban való megnyugvást, hogy hiszen a mi püspökünk ügyes okos ember, mindent jól megcsinál.

Most okos ember, de hol van megírva, hogy mindig az lesz?

A hierarkhikus szervezet pedig nem abban van, hogy milyen nevű tisztségeket és szervezeteket állítunk be az egyházalkotmányba, hanem abban, hogy rábizzuk az ügyek intézését az ellenőrzés nélküli felsőségre.

Ennek a fejlődésnek kell útját állani. De ennek nem törvényes szabályokkal lehet útját állni, hanem az embereknek igazán evangéliumi szellemben nevelésével.

Nem az a esoda, hogy a föld megmozdul, hanem hogy te nem mozdulsz, nem indulsz meg annyi feszítő, lendítő energia tudatában, mint amennyi az árvabélyegakeióban van.

EGYHÁZ

A szabadelvűség és kizárólagosság elvénekösszhangja a keresztyénségben.

Egy nagy és nehéz kérdéshez kívánok e pár sorban hozzászólni — s ha sikerülne — néhány szempontból megvilágítani. Fontos probléma ez különösen reánk protestánsokra, közelebbről pedig reformátusokra nézve. Fontos azért, mert egyházunk lelkiegysége, haladása, hivatásának betöltése attól függ, hogy mennyire tisztázta a saját kebelében a szabadelvűség és kizárólagosság, a *conservativizmus és liberalizmus* elvét s hogy ezeket az ellentétes irányú történelmi erőket, hogyan tudja egyensúlyba hozni az emberi társadalom életnyilvánulásaiban.

A múlt században élte virágkorát az a liberális theologiai mozgalom, mely a protestantizmus lényegét a szabadelvűségben látta. Szerintük a protestantizmus lényege az 1529-i speieri protestációban nyilvánult meg, amikor a német rendek tiltakoztak lelkiismeretük kényszerítése ellen. A hitvallások csak irodalomtörténeti értékkel bírnak, a maga hitének tartalmát mindenki szabadon, egyéni meggyőződése szerint építi fel. Ennek az irányzatnak egy késői képviselője ad absurdum vitte ezt az elvet, amikor azt vitatta, hogy a protestáns felfogással megegyezne az, ha valaki a református hit-tudományi karon monizmust hirdetne, ha az illető tanár egyéni meggyőződése ez lenne.

Ennek az egyoldalú liberalizmusnak a visszahatása lett aztán az az irányzat, amelyik teljesen elvetette a szabadelvűséget, mert szerinte az tulajdonképpen hitetlenséget jelent. Nálunk a forradalmak lezajlása után jutott ez az irányzat erősebb kifejezésre. Vele egyidejűleg a politikában is a szabadelvűség diszreditálása volt a főtörekvés. Természetes jelenség ez a forradalmak után. Évezredes értékeket látunk veszendőbe menni s az egész társadalmi élet fundamentuma összeroppanással fenyegetett. A forradalmak okát sokan a liberálizmusban látták s publicisták jó része különös erővel hangsúlyozta a tételt: minden szabadelvűség forradalomra vezet, minden forradalom veszedelmes, mert az eddigi rend alapjait fenyegeti. Klerikális oldalon nem mulasztották el az alkalmat, hogy az ilyen módon előkészített közhangulatot a reformáció ellen ne fordítsák. A reformáció a forrása a szabadelvűségnek, tehát a forradalmaknak is ő az okozója. Református uraink egyrésze megdöbbenett erre és sokan kezdték szégyelni református voltukat és odaálltak a klerikalizmus oldalára. Benne látták az igazi konzerváló erőt, ami elfojtja a forradalmak csiráját. A katolicizmus ügyesen kihasználta ezt a hangulatot és sok nagyszerű intézményt létesített protestáns fillérek támogatásával.

A református egyházi sajtóban is mindjobban erősödött az a mozgalom, amely minden liberalizmust elvetett: régít és újat egyaránt. Ez visszahatás volt — mint már említém — a mult század racionális theológiájára egyrészt, másrészt pedig az egyházi élet keretén kívül dolgozó legújabb belmissziói mozgalmakra.

Véleményem szerint a probléma megoldását ez sem adja. A történelem azt bizonyítja, hogy azok a népek is megbűnhődtek, akik a szabadelvűséget elvetve, teljesen a kizárólagosság elvére rendezkedtek be.

Az emberiség életének fejlődése, nyugodt haladása a szabadelvűség és kizárólagosság elvének összhangjából, egyensúlyából származik, éppen úgy, mint ahogy a kör a centripetalis és centrifugális erők eredője.

Ezt az egyensúlyt legtökéletesebben a kereszténységben találjuk meg és pedig Jézus személyiségében és tanításában s későbbben pedig az ő példáját felújító reformációban.

*

Jézus a hegyi beszédben így szól az ő eljövételének céljáról: „Ne gondoljátok, hogy jöttem a törvénynek eltörlésére. Nem jöttem, hogy eltöröljem, hanem inkább, hogy betöltsen. Mert bizony mondom néktek, míg az ég és a föld elmúlik a törvényből egy jota, vagy egyetlen pontocska el nem múlik, amíg minden be nem teljesedik.” (Máté 5 : 17.) Ime, Jézus egész határozottsággal követeli a törvény betöltését. A törvény pedig, mint egy jogi szerződés, részletesen előírta a nép szertartásait, cerimóniáit, vallásos életét. S a Jézus hiába ígérte annak betöltését, mégis sokszor áthágja egyes rendelkezéseit. Szombat napon betegeket gyógyít, megengedi tanítványainak, hogy szombaton a kalászból magot morzsoljanak ki és minden hagyományokhoz ragaszkodó zsidónak megbotrányozására azt a nyilatkozatot teszi: „a szombat van az emberért és nem az ember a szombatért.” (Márk 2 : 27.) Tanítványai nem bójtölnek. A házasságtörő asszonyt megmenti a törvényes büntetéstől: a megkövezéstől e szavakkal bocsátva el: „Én sem kárhoztalak, eredj el és többé ne vétkezzél.” A bűnösökkel együtt eszik, bemegy Zakeus házába, vámszedőket hív magához tanítványokul.

A legjobb s legjelentősebb megnyilvánulása a törvénnyel szemben való szabadelvűségének a samáriai asszonnyal való beszélgetése. (János 4 : 4.) Az asszony csodálkozik, hogy Jézus zsidó léte szöbe áll vele s vizet kér tőle. A beszélgetés során az asszony valami olyat kérdez tőle, ami az ő lelkét régen gyötörhette: „Uram, látom, hogy te próféta vagy. A mi atyáink ezen a hegyen imádkoztak és ti azt mondjátok, hogy Jeruzsálemben van az a hely, ahol imádkozni kell.” Erre így felelt a Jézus: „Asszony, hidd el nékem, hogy eljő az óra, amikor sem nem ezen a helyen, sem nem Jeruzsálemben imádjátok az Atyát. De eljő az óra

és az most vagyon, amikor az igazi, imádók lélekben és igazságban imádják az Atyát.” (János 4 : 21, 23.)

Jézus a lelkeket felszabadítja Isten tökéletes imáadására. Megszabadítja azoktól a külső cerimónialis és particularis kötelekektől, amely az egyiket Sion hegyéhez, a másikat Garizim hegyéhez kötötte. Az Isten: szellem s akik őt imádják szellemben és igazságban kell imádni.

Jézus tehát úgy tölti be a törvényt, hogy szembehelyezkedik egyik-másik rendelkezésével. Ő a törvény szellemét nézi. Tökéletes betöltése nem az egyes rendelkezések jogszerű megtartásában áll, hanem az érületben, amellyel az ember belekapcsolódik a törvénytadó mennyei Atya akarataiba. A törvény igaz betöltése tehát az érület, vagyis a szeretet által lehetséges, mert a törvény lényege: a szeretet. Azért kellett tágítani a törvény külső kötelekeit, hogy a szeretet szabadon nyilvánuljon. Szabad szombatnapon jót cselekedni, betegeket gyógyítani, szabad a kalászból magot morzsolni, szabad a bűnös asszonynak megbocsátani, a bűnösökkel együtt enni, a vámszedőket tanítványokul választani. *Jézus szabadelvűsége tehát ez: legyen szabad a lélek a több szeretetre.* Ez a szeretet szélességben és magasságban egyaránt nagyobb és erősebb, közelebb visz az Istenhez és felebarátainkhoz egyaránt. Isten dicsősége így lehet teljes s az ember boldogsága tökéletes.

Jézus szabadelvűsége mellett azonnal nyilvánvalóvá lesz az ő kizárólagossága is. Együtt eszik a bűnösökkel, vámszedőkkel társalog, de ugyanakkor óvja tanítványait a farizeusok kovászatól. (Máté 16.) Ezekről a lélek szabadságát féltette, amit Ő hozott s adott az emberiségnek. A farizeusok a vallás jurisztikus fel fogását képviselték, nem gondolva az érületre csak a külső cselekvési formát nézték, amelyik éppen ezért képmutatássá lett. Ezért vív velük a Jézus élet-halál harcot. Az általa hozott igazi szabadságot akarta velük szemben megtartani.

A szabadságnak és kizárólagosságnak eschatologikus vonatkozásban való egyensúlya legszébben s Jézus egész tanítását jellemzően nyilvánul meg a tiszta búzáról és a konkolyról szóló példázatban. (Máté 13. rész.)

Amikor a tiszta búza közt meglátszott a konkoly, a gazda szolgálai eljöttek és ezt kérdezték: „Akarod-e, hogy elmenvén, összeszedjük azokat?” A gazda azonban így szól: „Nem. Mert, amikor a konkolyt összeszeditek, azzal együtt netalán a búzát is kiszaggatjátok. Hagyjátok, hogy együtt nőjön mindkettő...”

A kiszaggatás a gonosz erőszakos kiirtását jelenti az emberek által. Ezt nem akarja az Úr. „Hagyjátok, hogy együtt nőjön” — mondja. Tehát szabadságot ad a konkolyoknak is a növekedésre. Miért? A tiszta búzáért, az igazakért. Az erőszakos kiirtás ezekben is kárt tehetne, miatta ezek sem fejlődhetnének: hagyjátok tehát! De ezután mindjárt jön a kizárólagosság szankciója: „...az aratásig”. S akkor

mi történik? „Azt mondom majd az aratóknak: Szedjétek össze először a konkolyt és kössétek kévékbe, hogy megéssétek; a búzát pedig takarítsátok az én csűrömbé.” (Máté 13:30.)

A szabadelvűség és kizárólagosság eme jézusi egyensúlya tökéletesen megvolt az őskeresztyénség életében. Pál apostol minden tekintetben szakított a zsidó jurisztikus szellemmel s a keresztyén ember szabadságát a gyakorlat által szentesítette.

Ez az egyensúly akkor kezdett ingadozni, amikor az egyházba nagyobb tömegek özönlöttek be, akiket nem hatott át teljesen az evangéliom kovásza. A lélek már nem tud szabadon Isten felé szárnyalni, szüksége van földi közbenjárókra s így kezd kialakulni a papi rend s az áldozat fogalma. Amikor pedig Konstantinus nagy elhatározása után az egyház népesedésének eddig elzárt zsilipjei is megnyílnak, az egész vallási élet és egyházi rend jogi formát ölt magára. Ezzel együtt jár az egyház kizárólagossága, mely nemcsak a lelkiekben, az üdv dolgában tart kizárólagos hatalomra igényt, hanem a világi politika ügyeiben is. Ez a katolikum az egyéniség és a szabadság teljes elsorvadását hozta magával.

Ezt a helyzetet a reformáció törte meg. Széttörte a katolikus vallás cerimonialis, jogi jellegű formáit s ismét Krisztus álláspontjára helyezkedett, amidőn az evangéliom lényegét: *a személyes, szellemi keresztyénséget* hozta vissza az emberi szívekbe. A tisztára jogi jelleggel bíró bűnbánat, cerimoniális érdem és üdvszerzés helyett a lelket egyenesen Isten elé állította, szabadon és közvetlenül. Megigazulunk hit által s ez a hit sem érdem, hanem kegyelem, az Isten ingyen ajándéka.

Ezzel helyre lett állítva az emberi szellem szabadsága, ami fejlődésének, tökéletesedésének nélkülözhetetlen feltétele.

Szabad szeretnie Istent, mint gyermeknek az Atyát. Szabad szeretnie minden embert, akik egyenlők: a Krisztus megváltottai, Isten gyermekei, tehát egymásnak testvérei. Szabad velük jót cselekedni, irgalmasságot gyakorolni, nem azért, hogy vele érdemet szerezzen, hanem mert a szeretet indítja. Szabad szeretni Isten szép világát, benne elmélyedni, javainak örülni, áldásait hálás szívvel elfogadni.

E szabadságnak megvolt, mint megfelelő egyensúlyozó ellentéte a kizárólagosság is ebben az elvben: *egyedül Istené a dicsőség*. Így lett a szabad lélek Isten szeretetéből csodálatosan mély és gazdag vallásos élet; az emberszeretéből jóléti, irgalmasságot gyakorló intézmények s intézkedések egész sora; az embertestvériségből demokrácia, az elnyomottak helyzetén való könnyítés; a világ szeretetéből: kultúra, tudomány és művészet.

Az emberiség élete haladt, fejlődött minden téren, mert a szabadelvűség és kizárólagosság egyensúlya csodálatos energiával töltötte meg a lelkeket.

Nem kívánom továbbnyomozni a történelmet, hogy mikor, mennyire volt meg ez az egyensúly a reformáció egyházainak életében. Az bizonyos, hogy nagy ingadozásokon ment keresztül az idők folyamán. Az eddig előadott bibliai és történelmi igazságokból következik, hogy a kálvinizmusnak, mint a reformáció leg-tökéletesebb formájának a feladata ma is az, hogy *örök vallási igazságainak élése által megvalósítsa a szabadelvűség és kizárólagosság egyensúlyát s ezáltal a nemzetnek a nyugodt, fejlődő élet feltételeit adományozza*. E feladatának teljesítésében most is azoknak az igazságoknak kell érvényesülni, amelyeket Jézus hozott s amelyeket a reformáció adott vissza ismét a világnak.

Ma nálunk is különösen két nagy erő küzd az érvényesülésért: *a római katolicizmus* és *a szocializmus*. Mindkettő exkluzív világnézet, mint ilyen particuláris érdekeket szolgál elsősorban. Az igazi szabadelvűség mindkettőből hiányzik. A nemzet egyetemességének mindent átfogó szeretettel való szolgálatára mindenik képtelen. Egyik a klérus, a másik a proletáriátus látószögéből ítéli meg az egész társadalom érdekét.

Érdekes megfigyelni, hogy a szocializmus csak ott tudta elhitetni, hogy ő a szabadság igazi képviselője, ahol a társadalmi, állami élet mérlege az exclusivitas javára billent.

Ma már, miután gyakorlatban láttuk sokfelé a szocializmus uralmát, nem lehet kétség affelől, hogy a maga dogmatikus mivoltában szabadságellenes, tehát életellenes irányzat.

A szocializmus és római katolicizmus exclusivitása ellen egyaránt a szabadelvűség alapján kell küzdeni s az igazi szabadság ismérveit megvalósítani. Ezt a szabadelvűséget pedig a kálvinizmus képviseli. Általa a nemzet lelkében a liberálizmus és exclusivitas egyensúlyozódik, ezért a kálvinizmus a legtökéletesebb világnézet s a nemzet fejlődése ott mutat fellendülést, ahol ennek a világnézetnek belső erői szabadon érvényesülnek.

Nekünk tehát nincs okunk szégyenkezni szabadelvűségünk miatt. Sőt! Dicsőségünk az, történelmi szolgálatunk értelme. Ebben olyan kincset adott a kálvinizmus a világnak, amely az egész emberiség csodálatos haladásában bizonyította meg áldásos mivoltát. Ahol ez a szabadelvűség kormányozott, ott nem voltak véres forradalmi kirobbanások, ott nem talált talajra a lelkiismeretlen izgatás, ott particuláris érdekeknek a közvéleménybe való dobásával nem dúlták fel a nemzeti életben a testvériség érzését.

A mi szabadelvűségünk ma is a *szeretet és a szolgálat szabadsága*. Nekünk szabad szeretni katolikus magyar testvérünket, szabad résztvenni örömeiben, fájalmában, szabad neki testvéri jobbot nyújtani — nem érdekből, hanem — őszinte érzésből; nem tartjuk őket a kárhozát fiainak, a pokol töltelékének, hanem a Krisztus megváltottainak, akik a vallásos életet alacsonyabb fejlődési fokon élik mint

mi, de akiknek eme gyengeségét nekünk szeretettel és türelmességgel kell elhordozni.

Ne gondoljuk azt, hogy ez a szellemi magartás rokonszenvre talál a klérusnál — annál kevésbé, hogy megváltoztatja őket. Nem adhatnak mást nekünk sem, mint mi lényegük. — De rokonszenvre talál a világi magyar katolikusok közt, akik a nemzet zömét alkotják. Az ő lelkük, is vágyik a szeretet találkozására után, az ő szívük is a haza boldogságáért dobog s érzik, hogy ezt csakis velünk együtt érhetik el. Annak az időnek kell elkövetkezni, amikor a szabadelvű katolikusok, összefogva a protestánsokkal, olyan közvéleményt teremtenek, amely egyenesen lehetetlenné teszi az exkluzivitásból fakadó nyilvános sértegetések, mellőzések, támadások elkövetését. Mint ahogy a háború előtt lehetetlen lett volna pl. a Kossuth kultusszal, vagy a nemzeti ünnepélyeken való együttműködésekkel s más egyebekkel is úgy elbánni, mint ahogy napjainkban látjuk. Vagy ha így cselekedett volna valaki, a nemzet egyetemes ítélete sujtotta volna.

Hogy ez lehetséges legyen, ahhoz az is szükséges volna, hogy a világi katolikusok közül azok is szóhoz jussanak, akik anyagilag függetlenek a klérustól, akik politikai, társadalmi, vagyoni existenciájukat nem a klérusnak köszönhetik.

Lényegében véve ugyanez az álláspontja a református szellemnek azokkal szemben is, akik a hitetlen materializmus exkluzivitásával fenyegetik az emberi lélek szabad fejlődését. Nem az erőszakos kiszaggatás, hanem — a *misszió*. Szabad, tehát kell szeretni őket is, lehajolni hozzájuk s elvinni szívükhöz, megvalósítani életükben Krisztus szociális üzenetét. Nem azokhoz kell fordulni, akik abból élnek, hogy milliók nyomorognak s emiatt elégedetlenek, hanem a nyomorgókhoz, hogy maguknak a szegényeknek hirdettessék az evangélium. S akkor ők is látni fogják, hogy itt van az igazi szabadság, mert ez fejleszt, növeli az életet.

Ime, ezekből megállapíthatjuk, hogy *a kálvinizmusnak ma is különleges hivatása van a magyar nemzet s az egész világ életében*. Olyan hivatás, amit csak ő tölthet be. Magyarország újjászületése függ ennek betöltésétől.

Porzolt Ferenc.

KÖZÉLET

Hozzászólás.

Kovács Pál lelképásztor e lap folyó évi 8. számában cikket írt „Problemák” címmel. Úgy a cikket, mint különösen a hozzáfűzött szerkesztői megjegyzéseket a legnagyobb érdeklődéssel olvastam. Bizonyos az, hogy a cikkben említett kérdések is nagyfontosságúak s megoldást kívánnak, de egyházi szempontból sok-

kal nagyobb problémák is fognak ránkzúdulni a jövőben, ha — mint a szerkesztő úr is megjegyezte — az államsegélyek megszűnnek s az egyháznak a maga lábán kell járnia. Mindkét szempontból óriási fontosságú hát az előkészület. És ez alatt én nemcsak azt értem, hogy arra való embereink az egyes kérdések megoldására tervezeteket dolgozzanak ki szakokat a különböző gyűléseken megbeszéljék és megbirálják, hanem mint azt a ma demokratikus irányzata megköveteli, minél szélesebb néprétegek érdeklődését és támogatását nyerjük meg az esetleges reformok számára.

Köztudomású, hogy „világi” embereink érdeklődése az egyház dolgai iránt nagyon sok esetben csak materiális tartalmú. Bizonyára hasonló megállapítás hozta ki Kovács Pál lelképásztor úrból is ezt a felszólítást: „Nekünk, a protestáns papságnak lell felrázni halálos közönyösségükből világi embereinket! Bizony itt a tizenkettedik óra az öntudatra ébredésre!” Az utóbbit fenntartás nélkül aláírom, az előbbire azonban azt jegyzem meg: régen rossz lesz nekünk, ha csak a vezetőknek már megválasztottakat („világit” ebben az értelemben véve) akarjuk „felrázni”, az ifjúságot meg továbbra is szabadjára engedjük. E lap hasábjain már régebben megírtam (1929. évi 28. sz.): „Bátran állítom, hogy apáink mai legfőbb missziója az ifjúsági kérdés felkarolása”. Ne ijedjen attól meg senki, hogy mai legfőbb problémáinknak az ifjúsági kérdés megoldását tartom. A magyar református egyháznak igen súlyos mulasztásai vannak. A helyrehozásnak az a legnagyobb akadálya, hogy alig vannak bibliás, igazi református szellemmel telített embereink. Ilyeneket kell tehát nevelnünk! Mikor történhetik ez meg jobban, mint az ifjú korban! Éppen azért tartsa minden református lelképásztor elsőrangú kötelességének a helyi bibliás egyesület megszervezését.

Ha már az ifjúsági kérdésnél tartok, legyen szabad itt is kifejezést adni annak a meggyőződésnek, hogy itt a legfőbb idő a református hitvallásos ifjúsági munkák közös frontjának létrehozására. Óriási jelentősége van ugyanis annak, hogy az ugyanazon hitvallási alapon dolgozó diák, iparos, kereskedő és földműves ifjúsági egyesületek tagjai érezzék már ifjú korukban a közös világnézet rendkívüli, összefogó erejét s már ekkor kéz a kézben induljanak. Egyházunk veszélyeztetett, nehéz helyzete e tekintetben is parancsolóan írja elő a határozott, gyors cselekvést!

Amikor az ifjúsági egyesületekben nevelődött fiaink, kik már korán megtanultak a keresztényen és nemzeti eszme határai között önállóan gondolkodni, kerülnek a szereplés színterére, hátuk megett tudva az ezernyi hasonló gondolkozású testvérüket, sokkal nagyobb könnyebbséggel fogjuk tudni megoldani egyházi életünk minden súlyos kérdését.

(Berettyószentmárton.) Dr. Kiss Barnabás.

KÜLFÖLD

Hogyan nem beszélhet soha igazi református ember? A lutheránus világkonvent jegyzőkönyvének ismertetése kapcsán Kolfhaus a következő, éppen magyar viszonyaink között eléggé meg nem szivlelhető megjegyzéseket teszi: „Talán mireánk, reformátusokra nézve teljességgel lehetetlen is, hogy magunkat a Jézus Krisztus más hitvallóitól oly élesen elkülönítsük, ahogyan az Koppenhágában történt. Akármilyen bensőségesen ragaszkodom is a magam hitvallásához, mégis örülök, hogy mi nem vagyunk egy emberi névhez és egyetlen változatlan s úgy látszik, változhatatlan hitvalláshoz olyan szorosán hozzákötve, mint lutheránus atyánkfiai. Mi sohasem adnók ki minden további nélkül ezt a jelszót: „vissza Kálvinhoz!”, mint ahogyan Koppenhágában kiáltották: „vissza Lutherhez!” Arra sincs nekünk semmi kedvünk, hogy a protestantizmus kebelében történt mindenféle elferdülést csak a mások számlájára írjunk. Így ahhoz minálunk egyszerűen a merészség hiányoznék, hogy például olyasmit állítsunk, hogy a kegyelemből való megigazulás elvét csak a református egyház őrizte meg, vagy hogy a reformátusság a protestantizmus lelkiismerete — mint ahogy ezt a koppenhágai lutheránusság önmagáról állitgatja.” Egy bibliai értelemben vett, izig-vérig református theologusnak e nagyon mély és igaz intelmét ajánljuk a „kálvinizmus”-ról állandóan ekstatikus superlativusokban beszélő magyar atyánkfiai figyelmébe!

Etienne dr., a montpellier-i egyetem világhírű ősi orvosi fakultásának professzora, református zsinati tag, akit a radikális-szociálista párt részéről beválasztottak Montpellier város „tanácsába” (ami ott kb. az, ami nálunk a törvényhatósági bizottság, vagy a képviselőtestület), lemondott erről a városi tisztségéről, amikor a város tanácsa elvetette a karnevál megszüntetésére vonatkozó indítványát.

A „Times” (Idők), az egyik legrégebbi, híres és nagytekintélyű angol újság egy idő óta naponta hoz az egyik *hirdetési* hasábjára élén (nyilván azért ott, mert a hirdetési rovatot a lap minden olvasója átnézi) egy bibliai verset, amelyet a Brit és Külföldi Bibliatársaság egyik titkára szemel ki.

KÜLÖNFÉLÉK

A debreceni református egyházmegye április 3—4. napjain tartja közgyűlését Debrecenben. Április hó 3-án d. e. 9 órakor tanügyi bizottsági ülés és gazdasági bizottsági értekezlet lesz. Délután 4 órakor előértekezlet. Április hó 4-én d. e. 9 órakor közgyűlés, d. u. 4 órakor az egyházmegyei bíróság ülésezik.

Püspöki látogatás a bukaresti református egyházban. Dr. Makkai Sándor erdélyi református püspök március hó 15—16. napjain a bukaresti református egyházban generális vizitációt tartott.

Az árpádtéri egyházzrész építettő vegyesbizottsága március hó 16-án d. u. 5 órakor a Rakovszky uccai iskolában az egyházzrész gyülekezeti termének átalakítása és berendezése ügyében Kolozsváry Kiss László lelkész és Kondor Kálmán egyházzrési gondnok elnöklete alatt gyűlést tartott. Az értekezlet kimondotta, hogy a gyülekezeti terem az igényeknek megfelelően átalakíttatja és berendezteteti és mivel az egyházzrésznek az átalakításra és berendezésre pénze nincs, így az építettőbizottság tagjai saját hitelükre váltó mellett veszik fel a szükséges összeget (2—3000 P). Így remélhetőleg az árpádtéri egyházzrészben sem lesz további akadály a gyülekezeti munka megkezdésének.

A Kossuth uccai egyházzrész vezetősége március hó 16-án d. u. 5 órai kezdettel a Kossuth uccai templomban hazafias emlékünnepelet rendezett. Az ünnepélyen az ígét Molnár Zoltán hajdúhadházi lelkész hirdette, Baja Mihály lelkész pedig alkalmi költeményét olvasta fel. Este a Dóczi-intézet éttermében az egyházzrész szeretetvendégséget rendezett, melyen bibliát magyarázott Csikesz Sándor egyetemi tanár. Az egyházzrészben szép eredménnyel folyik a gyülekezeti munka. A Bibliakör rendszeresen tartja heti összejöveteleit. Legutoljára március 19-én volt összejövétel, amikor is bibliát magyarázott Baja Mihály lelkész, felolvasott Magyar Bertalan segédlelkész.

A löcsei középiskolák összes volt növendékei 1930 május 4-én közös találkozót tartanak Budapesten.

A debreceni Keresztyén Ifjúsági Egyesület március hó 23—24—25. napjain Debrecenben tiszántúli tavaszi konferenciát tart. A konferencia fővédnöke dr. Baltazár Dezső püspök. Ezt a konferenciát fiatal emberek rendezik fiatal emberek számára. Nem ünnepélyes gyűlések sorozata lesz ez a konferencia, nem is csak brilliáns szónoklatok elhangzása, hanem egy olyan közösség, ahova a gondolkozó és alkotni vágyó fiatalság hozza el a maga problémáit.

Az amerikai magyar református lelkészek egy csoportja az Országos Református Lelkész Egyesület hívására látogatást készül tenni Magyarországon. Az amerikai magyar lelkészek Debrecenre is felkeresik.

A beregi egyházmegye Molnár Ferenc bátyui lelkészt választotta meg esperesének a lemondott Szentimrey József esperes helyébe.

Molnár Mária a Mánus szigetén működő magyar református misszionáriusnő felgyógyult súlyos betegségéből.

A hajdúbagosi református egyháznak Nagy Józsefné, Basa Piroska 11,000 pengős költség-

gel szép új orgonát készítettett. Gyönyörű példája az áldozatos hitnek és az egyház iránti ragaszkodó szeretetnek.

Czeglédy Sándor újszövetség fordítása a közeli napokban megjelenik a Brit- és Külföldi Bibliatársulat kiadásában, vékony indiai papíron zsebalakban. Az újtestamentumot a Bibliatársulat olcsó árban hozza forgalomba. Vászonszövetben 1.20 P., vászonkötésben aranyfűzővel 3 P., bőrkötésben aranyfűzővel 7.70 P. Az újszövetséget a Bibliatársulat a Sylvester-nyomdában készítette.

A **leánykálvineum** március 26-iki estélyén Harsányi Pál esperes tart előadást.

A **szatmári egyházmegye** lelkészei márc. hó 20-án értekezletet tartottak Szatmáron, az egyház tanácsstermében.

A **Bethánia-Egyesület** 1930. évi tavaszi nagy evangelizációs konferenciáját április hó 4-7. napjain tartja Budapesten a józsefvárosi templomban. A konferencia részvételi díja 2 P.

A **Petőfi Társaság** márc. hó 8-án tartott tisztújító és tagválasztó közgyűlésén egyhangúlag tiszteleti tagnak választotta meg dr. Antal Géza dunántúli püspököt, aki igen eredményes munkát végzett Hollandiában Petőfi megismeretése körül különösen a költő centennáriuma alkalmából.

Az **erdélyi egyházkerület** elrendelte, hogy minden presbiteriumnak évenként legalább két olyan gyűlést kell tartania, amely nem szorosán vett egyházkormányzati kérdésekkel foglalkozik, hanem kizárólag belmissziói ügyekkel.

Levelt írunk: esupa harag, gyűlölet és átok minden sora... S ha árvabélyeggel küldjük, aranyveretűekké lesznek a sorok.

Hivatalos értesítés.

A lizsántúli református egyházkerület püspökétől
689—1930. szám.

KÖRLEVÉL.

az összes polgári- és elemi iskolák igazgatóihoz.

A facsemeték pusztításának megakadályozása céljából a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak f. évi február hó 22-én 860/40/543—1929. sz. alatt a kir. tanfelügyelőkhöz intézett rendeletét, alkalmazkodás végett alább közlöm. Debrecen, 1930. évi március hó 11.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Újabb időkben is igen sűrűn fordult elő, hogy az iskolás gyermekek a nagy értéket képviselő facsemetéket megrongálták vagy egészen elpusztították s ezzel a közvagyonnak érzékeny károkat okoztak. Ez a jelenség annál elszomorítóbb, mert az iskolákban a beszéd és értelem-

gyakorlatok, olvasmánytárgyalás, természetrajz és gazdaságtan tanítása kapcsán bőséges alkalma van a fák nagy közgazdasági jelentőségét megismertetni s azok pusztításának lelkiismeretlen s megszegényítő voltát kellően kidomborítani. Ugyanezen cél sikerrel szolgálható a „Madarak és Fák” napjának ünnepén is. A sűrűn tapasztalható és nagy károkat okozó rongálásokból következik, hogy az iskolák ezirányú munkássága nem teljesen kifogástalan. A bajon segítő, felhívom kir. tanfelügyelő urat, utasítsa a vezetése alatt álló tankerületbe tartozó állami, községi, izraelita, érdekeltségi, társulati- és magán elemi iskolák, nemkülönben a továbbképző és önálló gazdasági népiskolák és iparostanonciskolák tanítóit és a polgári iskolák tanárait, hívják fel minden lehető alkalommal a tanulók figyelmét a fák nagy közgazdasági jelentőségére és igyekezzenek reájuk a szükséghez képest még a megengedett iskolai büntetések alkalmazásával is úgy hatni, hogy ezek a gyermekes pajzanságból elkövetett csínyek végleg megszűnjenek. Iskolalátogatásai alkalmával ellenőrizze kir. tanfelügyelő úr a tanítóság ezirányú munkásságát s a teendőket illetőleg a tanítóságot szóbelileg is megfelelően irányítsa. A tanítóság érdeklődésének fokozása és egységes megállapodások lehetővé tétele céljából vegye fel kir. tanfelügyelő úr ezt a kérdést a paedagógiai szemináriumok munkaprogrammjába is és gondoskodjék róla, hogy a paedagógiai szemináriumok ez ügyben hozandó értékes megállapodásai az iskolákban végrehajtsanak. Arról, mily intézkedéseket tett a rongálások megakadályozása céljából s minő eredménye volt eljárásának, tegyen ide kir. tanfelügyelő úr a tanév végén jelentést. Végül értesítem kir. tanfelügyelő urat, hogy az egyházi főhatóságokat egyidejűleg felkértem, hogy a főhatóságuk alatt működő iskolákat illetőleg hasonló értelemben intézkedjenek. Budapest, 1930. évi február hó 22-én. A miniszter helyett: *Dr. Petri Pál* s. k., államtitkár.

TARTALOM: Új egyházalkotmány. — Egyház: Porzolt Ferenc: A szabadelvűség és kizárólagosság elvének összhangja a keresztyénségben. — Közélet: Dr. Kiss Barnabás: Hozzászólás. — Külföld. — Különlélek. — Hivatalos értesítés.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a laptulajdonos:
Dr. KUN BÉLA.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*
Különös fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bődönők, dísznődlő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15—48.

Hazánk legrégebb és legnagyobb
harangöntődéje

ALAPÍTVÁ 1816-BAN.

SELTENHOFER FRIGYES FIAI

m. kir. udvari szállítók

SOPRON.

Harangokat

öntenek a legfinomabb harang-
öntőzetből minden hangnemben
és legszebb kivitelben.

Legmagasabb bel- és külföldi kitüntetések bizonyít-
ják harangjaink kiváló minőségét.

1900. évi párizsi világkiállításon nagy aranyérem stb.,
stb., majd legújabbán a soproni, celldömölki,
székesfehérvári, kapuvári, szombathelyi és
kaposvári országos kiállításon nagy arany-
éremmel kitüntetve.

Szállítunk előnyös fizetési feltételek mellett,
az egyházak teljes megelégedésére.

Költségvetések és kiszállások ingyen és díjmentesen.
Összes szállított gyártmányainkról elismerőleveleket tudunk felmutatni.

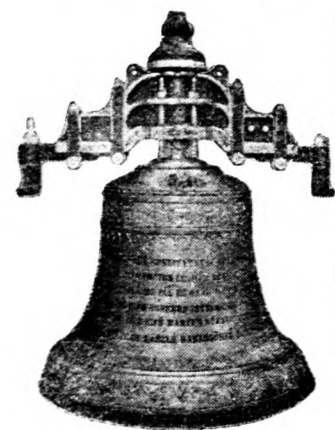

Magyarország aranykoszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

A törökszentmiklósi
református egyház részére
készült 1770 kgr.-mos harang.

Telefon: Aut. 913-53. sz.

Az 1900. évi párizsi világ-
kiállításon díszoklevéllel,
1921. és 1923. évi vasipari
kiállításon aranyéremmel,
az 1925. és 1926. évi kézmű-
ipari tárlaton kormánydísz-
oklevéllel, 1927. és 1928. évi
budapesti, székesfehérvári,
szentesi és szombathelyi
kiállításokon nagy arany-
éremmel kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen
szolgál.

Előnyös fizetési feltételek.
Számos egyházi elismerőlevél

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1930—786.

Konfirmációra

ajánljuk

a következő kiadványainkat:

- Dr. Ferenczy Gyula: Kálvinista
kis káté** református vallású föld-
műves és ipariskolai tanulók
részére 1-60 P
- Dr. Halmi János: Református
keresztyén kis káté,** a
Heidelbergi káté alapján konfir-
mációi, ismétlőiskolai, valamint
összevont vallastanítás céljaira 1— P
- Nagy István: Debreceni kon-
firmációi kis káté** —20 P
- Dr. Révész Imre: Öntudatos
hit, KÁTÉ** a református egy-
házba belépni óhajtók számára,
valamint a gyülekezeti hitvéde-
lem céljaira —60 P
- Soltész János: Konfirmációi
káté** református növedékek
számára —40 P

Konfirmációi ajándéku

ajánljuk

- Dr. Erdős Károly: Az én val-
lásom** című könyvecskét, ame-
lyikből most jelent meg a könyv-
piacon a **negyedik tízezer.** —
Tartalmazza imádságokon kívül
a református hittant, erkölestant,
egyháztörténelmet és a magyar
református egyház legújabb sta-
tisztikai adatait. — **Arany-
nyomású díszes kötésben** —66 P

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedés

DEBRECEN, FERENC JÓZSEF ÚT 26.

Telefonszám: 270.